

Géfin Gyula Kiskönyvtár
4.

***„AZ ÚR IRGALMA,
HOGY NEM VESZTÜNK EL.”***

A SZOMBATHELYI EGYHÁZMEGYE
MÁSODIK VILÁGHÁBORÚS KÁRJELENTÉSEI
1944–1948

Szombathelyi Egyházmegyei Levéltár
2017

SZENTGOTTHÁRDI ESPERESI KERÜLET ⁸⁷

ALSÓSZÖLNÖKI PLÉBÁNIA

Az alsószölnöki plébániahivataltól

Tárgy: Összefoglaló jelentés a háborús károkról.
20/945. sz. Hiv[atkozási] sz. 1173.

Főtisztelendő Egyházmegyei Hivatal!

Az esperesi teendőkkel megbízott plébános úr utasítására, – tekintettel a különleges helyzetre, – közvetlenül az egyházmegyei hivatalnak küldöm be „Összefoglaló jelentésemet a háború folyamán ért károsodásról a plébánia állapotát illetőleg”.

I. Templom

Ágyúlövés érte északi oldalán a torony mellett a párkányzatnál s így a falban, tetőben és esőcsatornában 16 m² kárt tett. A tetőcserép hiányában deszkával fedtük be ideiglenesen. Épületanyag hiánya, lehetetlen beszerzése és a pénz rohamos értéktelenedése miatt a kárt összegben megállapítani nem lehet.– Hét ablak robbanás és lövöldözés folytán betörve. A hétköznapi, használtabb egyházi ruhák és fehéreneműk, fehér köpeny széttépve, két kehely összetörve, az umbella teteje puskatussal átütve. Ezen károk oka egyrészt a győző hadsereg váratlan és hirtelen előtörése, másrészt a mi katonai vezető-

⁸⁷ Az esperesi összefoglaló jelentés nem maradt fenn. 1945 nyarán az esperesi hivatal üresedésben volt, mivel Kovács József esperes, rábakethelyi plébános saját kérésére elnyerte a kemeneshőgyészi plébániát. Az esperesi feladatokkal Kühár János, felsőszölnöki plébános, esperes kerületi jegyző volt megbízva. Az új esperest Kozma Ferencet 1945 augusztus 2-án nevezte ki Kovács Sándor püspök.

ségünk hallatlan tájékozatlansága és tudatlansága volt. Nagypénteken délután egy alezredes érkezett hozzánk alakulatával és azt mondta, itt már nem lesz semmi baj, ellenség ide nem jön, ő azért van iderendelve, hogy a rendet fenntartsa. Erőszakosan sürgette a másnapi istentisztelet megtartását is, és én erre a már biztonságba helyezett templomi dolgokat nagypénteken este visszahozattam. Nagyszombaton hajnalban pedig 2 órakor már hirtelen menekülni kellett az orosz váratlan megjelenése miatt. A mi naiv tisztjeink azt hangoztatták, hogy az ellenség még Egerszegen⁸⁸ sincsen, hanem Jánosháza és Pápa között megállították őket, holott a valóságban már Óriszentpéteren voltak.- Az értékesebb és újabb egyházi ruhákat a mezőn elástuk, így sikerült őket megmenteni.- A templomajtók kilincsét letépték, a kulcsokat pedig eldobálták. A fehérenemű egyházi ruhákat és oltárterítőket széttépték.

II. A lelkipásztor személye

a) Személyemben vízkereszt éjjelén egy német őrnagy részéről volt részem durvább inzultusban. Ez feleségével, lányával és hazaáruló magyarországi volksbundista tisztak társaságában a plébánián helyezkedtek el és az egész éji pihenőt dorbézolással szerették volna eltölteni, azért forralt bort és teát követeltek. Mikor én szegénységemre cukor és rum hiányára hivatkoztam, akkor ők azt mondták, egy plébániaházban kell lenni legalábbis misebornak. Ha nem adok nekik, akkor az oroszokkal és angolokkal érző szabotáló vagyok. Ilyenekre pedig nekik utasításuk van az elhurcolásra, vagy azonnali lelövésre. Közben a hazaáruló bácskai és bánáti menekülő németeink minden gyalázó szavakkal illették a magyar nemzetet és hazát.

b) Vagyonban – szegénységemhez mérten – tetemes kár ért, mert a szép, új, tiszta, csinos lakás az orosz elgondolása szerint burzsujt sejtetett bennem és bizony teljes szabad folyást engedtek rombolási és pusztítási dühüknek. 1 q búzámat, 80 kg rozsot, 50 kg babot a trágyára öntötték. 16 drb tyúkot esztelenül lelődték anélkül, hogy megették volna őket. Bútoraimat vandál módra összezúzták, konyhaedényeket összetörték, ruhaneműimet, különösen az alsó fehéreneműket, ágyi ruhákat, abroszokat a húgoméival együtt elvitték vagy összetépték. 12 kg zsír, 1 q liszt, kukorica, 2 q burgonya, 12 üveg paradicsom, alma, befőttek mind áldozatul estek.- De legsajogób-

⁸⁸ Zalaegerszegről van szó.

ban érintett szép teológiai szakkönyvtáram tönkretétele. Amit káplán koromban rája spóroltam, azt az illemhelyre, pincébe, udvarra és trágyadombra szórták összetépve.

III. Plébánia épületei és javadalma

Mint említettem, mivel a plébánia szép, modern, új épület, azért sok pusztítást is szenvedett. A 1½ méteres ablaktáblákat állati módra kitördelték, keresztüllődözték, az ablakramákat és tokokat elfűrészelték, ajtókilincseket letépték, kulcsokat ismeretlen helyen eldobálták, padlókat és ajtókat tönkretették. A padláson a fekvő kéményt szétszórták. Istállóban, pajtában, faházban, szivattyús kútban, pincében hallatlan rombolást vittek végbe. Nehéz tankok, teherautók gázoltak keresztül kerten, kerítésen, udvaron s gyümölcsfákon át. Közvetlen a ház előtt levő páncélos tank robbanása és égése, azonkívül az udvaromon levő ágyú bömbölése és telitalálata tetemes kárt okozott a fal vakolatán és a tetőzet cserepén. A fonott drótkerítés cementlábának autókkal nekijártak s kidöntötték, a drótkerítést pedig elvitték darabokban más helyre.

IV. Anyakönyvek

Ezeket a templomi ruhákkal együtt már előbbre elástuk a mezőn, azért épségben megmaradtak. Csak a legújabb kereszteltek anyakönyvét fogtam otthon, mivel arra minden nap szükség lehet. Ezt a romhalmaz fölött találtam meg zsíros állapotban. Azonban a levéltár majdnem teljesen elpusztult, alig néhány fontosabb okirat kivételével. Irodai kellékek a levéltárborítéktól, papiroستól kezdve minden tönkrement.

V. A hívek általában

A hívek közül jó számmal vannak, akik igazán szegénységre jutottak, mert a rajtuk levő ruhán és házukon kívül nem maradt semmiük. Viszont vannak jócskán, akik meggazdagodtak. Ugyanis igen hamar kiismerték és feltalálták magukat a zűrzavarosban és lelketlen lopásra, fosztogatásra vetemedtek. Igazán kitűntek a mammon imádói, mert életük kockáztatásával, a nyílt parancs ellenére otthon maradtak a tűzben. Féltették istállójukat és sertésólaikat, de közben fölkeresték szomszédjaik lakását is és amit csak találtak eltakarították onnét. Van olyan polgárház is, ahol 5-6 ébresztőóra ketyeg. A gyerekeket kiállítják vigyázni, ha valaki megy hozzájuk, a szüle-

iknek jelzik, a szobáikat becsukják, kimennek az érkező elé s nem engedik be a lakásba, nehogy a lopott jószágot meglássa. Ez a nagy megpróbáltatás sok emberről lerántotta a megtévesztő külsőt. Akikről eddig azt hittük, talpig becsületes emberek, azok nagyon kétes értékűek, míg akikre keveset adtunk, kitűnt belső értékük.

Maradtam alázatos tisztelettel

[pecsét]

Tóth Márton
adm[inisztrátor].

Kelt Alsószölnökön, 1945. jún[ius] 14-én.

APÁTISTVÁNFALVAI PLÉBÁNIA

Az apátistvánfalvai plébániahivataltól.

44/1945. szám

Nagyméltóságú Püspök Úr!
Krisztusban kegyes atyám!

Hivatkozással a IX. számú körlevél 1173. számú rendelkezésére, mély tisztelettel a következőket jelentem:

Ad 1: az apátistvánfalvai plébániatemplomot a felsorolt felszerelésben érte károsodás: Elvitték a megtalált és feltört rejtekhelyről a lunulát, teljesen a vállkendőket: 7 drb-ot és 2 drb fekete ministránszoknyát. Szétszórták a perselypénzt és a papírpénzt elvitték. /kb. 300 P-t. Károsodás pénzben: 300 P/ A sekrestyeajtó feltörésén kívül más rongálás nem érte a plébániatemplomot. Oltárokon és körülöttük mindent felforgattak...

A rábatótfalui kápolna, minthogy a front itt húzódott, belsőleg szomorú látványt mutatott. Az elbeszélések szerint szalmával hordták tele és itt feküdtek, harmonizáltak. Elvitték a lunulát, 2 drb piros ministránszoknyát, 1 drb antipendiumot, 2 drb oltárterítőt, 2 drb kehelytörlőt, 2 drb lavabokendőt és 1 drb cingulumot /az alba felkötéséhez szükségeseket/. Szétszórták a particulákat, amiket a menekült misézők konszekráltak és nem konzumáltak⁸⁹. Ugyanez lett volna a helyzet a szakonyfalui kápolnával is, de szerencsére ez a kápolnám sértetlen maradt. Még benn sem voltak...

⁸⁹ konzumál/konzumál (latin): elfogyaszt.

Ad 2: Egy rúgással, motozással két ízben és többszöri lelövés ígéretésével és egy 50 m-ig tartó revolver[es] kísérettel megúsztam a „felszabadítást”. Húsvéthétfőn este kizavartak a plébániaépületből teljesen a házbelijeimmel és az itt tartózkodó menekültekkel együtt. Egy „utolsónak” gondolt éjszakát tehát a templomban töltöttünk. 4 napig a dolányi plébános úr⁹⁰ adott éjjeli szállást, nappal a plébániámban, a filiák és a mater látogatásával foglalkoztam. Sertésállományomat elpusztították és egy 3 éves üszőt, lovat és szekeret vittek el.

Ad 3: Épületekben és javadalomban nem történt kár. A plébánia-kert kerítését kb. 20 m szakaszon autókkal feldöntötték és eltüzelték...

Ad 4: Anyakönyvekben sem esett kár. Az irattárban van-e kár / okmányok eltűnése, vagy szétszakítása által/, még pontosan nem tudtam megállapítani. A fontosabb okmányok megvannak...

Ad 5: Anyagi kár aránylag nem nagy, mert elszórtan holmiktól sokan többet szereztek, mint amennyijük volt. A menekülteknek holmiját is eltulajdonították. /Katonai autók, szekerek itt rekedtek és gazdátlanul maradtak, megdézsmálták őket./ Kár inkább élelmiszer és állatok elvitele által érte híveimet. Megbecstelenítés minden községemben fordult elő. Legkevesebbet szenvedett e téren Permise község és Szakonyfalu...

Az 1174. számú rendelkezésre a következőt jelentem: Ad 1. Az istentisztelet végzésében nem akadályoznak az elrabolt tárgyak.

Ad 2: 2 kelyhet és patenát kölcsönözni tudnám, amíg be nem tudnak szerezni megrablott templomok esetleg 2 casulát is!

Jelenleg a partizánok nyugtalanítják plébániám híveit. Hallomásom és értesülésem szerint Rábatótfaluban pártjuk is van...

Jelentésem zárva, mély tisztelettel vagyok Krisztusban fia:

Markovics Lajos

Apátistvánfalva, 1945. június 23.

[pecsét]

plébánosh[elyettes]

⁹⁰ 1943-ban Horváth Ferenc volt a dolányi plébános. A plébánia a muravidéki apostoli adminisztráció területén feküdt, így 1945 után nincs róla adat.

Az apátistvánfalvai plébániahivataltól.
10/1946. szám

Nagyméltóságú Püspök Úr!
Krisztusban kegyes atyám!

Hivatkozással a 2599/1945 sz. leiratára, mély tisztelettel jelentem.

I. Németek által okozott kár a plébánia javadalmi erdejét érte.

2000 drb főképp lucfenyőt vágtak ki és szállítottak el ellenérték nélkül. Erről szóló elismervényüket a Földbirtokrendező Bizottsághoz benyújtott kérelmemhez csatoltam az Egyházmegyei Hivatal útján.

II. Más háborús károk:

1. Épületkár nem volt.

2. Elvitt állatok: 1 drb ló, 1 drb 2 éves üsző, 2 drb sertés. / Anya 5 kismalaccal./ 35 drb tyúk.

3. Termények: Kb. 6 mm széna, 2 q burgonya, 1 q zab, 80 kg búza.

4. Berendezések: Iskolapadok összevágva: 6 drb.

5. Egyéb természetű: Kb. 6 ing, 1 télikabát anyag, 1 dunyha, 3 drb függöny, 1 drb plüss asztal és 2 drb plüss ágyterítő. Kb. 15 kg zsír, 6 liter tök- és napraforgóolaj, kb. 10 drb tányér, üvegpothár és csészék...

Apátistvánfalvai templomból: 1 drb lunula, 7 drb vállkendő és a fekete ministránsruha.

Rábatótfalui kápolnából: 1 drb lunula, 1 karing, 1 cingulum, 1 oltárterítő.

III. A híveket nagyobb háborús kár nem érte. Állat és terményleadásban azonban mindenki kivette részét...

Mély tisztelettel vagyok, Krisztusban fia

Markovics Lajos

Apátistvánfalva, 1946. január 7.

[pecsét]

plébánosh[elyettes]

FELSŐRÖNÖKI PLÉBÁNIA

A felsőrönöki plébániahivataltól.
44/945. sz.

Főtisztelendő Püspöki Hivatal!

Hivatkozással az 1173/945 sz. püsp[öki] rendeletre a szükséges adatokat mellékelten felterjesztem.

Felsőrönök, 1945. július hó 27-én.
[pecsét]

Mély tisztelettel
Németh István
h[elyettes] plébános

Jelentés a 1173/945. sz. püsp[öki] rendeletre

A háború következtében a templom teteje, tornya több találattól megrongálódott. Tönkrement 75 m² ablaküveg, úgyhogy az ablakhiány miatt a télen szentmise nem tartható a templomban. Az orgona is használhatatlanná vált (sok síp hiányzik, összekötő csövek elvágva, a fujtató bőrzsákja felvágva, játékasztal ép). Kelyhek, cibórium és monstrancia épségben megvannak. Egyházi fehérneműkből sok hiányzik, sok csak darabokban van meg. Miseruhák erősen megrongálódva, de azért használhatók. Perselyek mind feltörve. Templomi felszerelésben is van hiány, de ezek kisebbek.

Hasonlóképpen találatot kapott a plébánialakás és az összes melléképület.

Semmiféle egyházi ingatlant sem idegenítettek el.

Plébánost és egyházi személyeket nem bántalmazták.

A hívek hasonlóan, mint máshol, a harcok alatt és után sokat szenvedtek, különösen azért, mert sok ház leégett, találatot kapott, és a harcok kb. 2 hétig tartottak.

Felsőrönök, 1945. július hó 27-én.

[pecsét]

Németh István
h[elyettes] plébános

Háborús károk a felsőrönöki plébánián

I. Németek által okozott háborús károk.

1. Épületkárok

b. templom

Tüzérségi belövések következtében tetőkár, torony megsérült (javításához szükséges volna kb. 3000 cserép, 5 q mész, 6 q cement).

Tönkrementek az ablakok (szükséges anyag kb. 80–90 m² üveg, 85 kg vasgitt).

Orgonasípok egy részét elvitték, összetörték, fujtatót felhasították.

c. plébániaépületek

Tüzérségi találatot kapott a lakóház, istálló, pajta, ólak. (Felépítendő kb. 25 m² fal, kb. 1000 drb cserép).

II. Más háborús, egyházi károk

5. Egyéb más természetű anyagi vonatkozású háborús károk.

a. templomi eltűnt ruhák:

3 drb pluviale	15 drb kehelykendő
4 " stóla	7 " lavabokendő
9 " ministránsruha	1 " karing
5 " vállkendő	8 " oltárterítő
4 " alba	2 " oltárfedő
6 " corporale	1 " antependium

Több casula elszakadva.

III. Híveink háborús kárai általában.

38 ház leégett. Állatállomány csaknem teljesen eltűnt, hasonlóképpen sok ruhanemű és élelem.

Felsőrönök, 1945. december hó 13-án

[pecsét]

Németh István
h[elyettes] plébános

FELSŐSZÖLNÖKI PLÉBÁNIA

A felsőszölnöki plébániahivataltól.
39/1945. sz.

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Püspök Úr!

Hivatkozva a IX. körlevél 1173. sz. rendelkezésére, tisztelettel jelentem, hogy a felsőszölnöki templomot, plébániai épületeket /a használati rongálódáson kívül/ károsodás nem érte. A plébániai javadalmat illetőleg a német véderő az erdőből minden ellenérték nélkül kb. 35 köbméter fát termelt ki. A megszálló csapatok viszont az 1945/46. évre a plébániajavadalomban 50%-os kárt okoztak rétek, föld jövedelmét illetőleg. Személyemben – egy-két életveszélyes helyzet ellenére – hála a jó Istennek, baj nem történt, azonban vagyoniilag a plébániámban a legnagyobb károsodás ért, s így híveim előtt könnyebb a helyzetem, mert nemcsak ők szenvedtek.

Említésre méltó az, hogy tragikus haláleset is előfordult /fiatal férj felesége védelméért/.

Mint kerületi jegyző tisztelettel jelentem, hogy a többi plébániákról – tekintettel a mi különleges helyzetünkre – a szükséges adatok beküldésére a plébánosokat kértem meg.

A tavaszi koronagyűlés kerületünkben nem lesz.

Az „Esperesi jelentések”-hez szükséges íveket /plébános 8 drb, káplánok: 3 – ha a szentgotthárdi gimn[áziumi] hittanárnak is kell – úgy annak is/ tisztelettel kérem. Ezek kitöltését – mivel most történt változás – csak a plébánosokat kérném fel és azok mindjárt továbbítsák az egyházmegyei hivatalnak.

Felszentelt kezét csókolva mély tiszteletem kifejezésével vagyok Nagyméltóságodnak

Krisztusban alázas papja:

Felsőszölnök, 1945. június 14-én

[pecsét]

Kühár János

A felsőszölnöki plébániahivataltól.

108/1945. sz.

Főtisztelendő Egyházmegyei Hivatalnak

Szombathely.

Hivatkozva 2599/1945. sz. leiratra – a háborús károkra vonatkozólag – tisztelettel jelentem, hogy Felsőszölnökön

I. A németek által okozott háborús károk:

A csatolt igazolvány szerint a plébániaerdőből elvittek 30 köbméter szerfát. Egyéb jelentősebb kár nem volt a plébániában.

II. Más háborús, egyházi károk:

termények: 80 q széna s egyéb természetű anyagi vonatkozású háborús kár: 1938. évi árak alapján: összesen 6300 P.

III. Híveink háborús kárai általában: 1938. évi árak alapján: 91.000 azaz kilencvenegyezer pengő.

Felsőszölnök, 1945. december 13-án.

[pecsét]

Kühár János
plébános.

Csatolva: 1 drb Bescheidigung, a német véderőtől kiállítva.

Dienststelle Feldpostnummer
30 255

den 28 Dez[ember] 44.

Bescheidigung!⁹¹

Mit Benehmigung der Forstdirektion Szombathely sind aus Besitz des Herrn Johann Kühar in Felső[sz]ölnök

291 Stück Stangen á 7 m

47 " á 8 m

8 " á 9 m

10 " á 10 m

von obriger Dienststelle empfangen worden.

[pecsét]

Schöffmann
Wachtmeister u.
E[insatz]k[omman]do-Führer

⁹¹ Igazolás! A Szombathelyi Erdészeti Igazgatósággal való megállapodás alapján Kühár János úr felsőszölnöki birtokából 291 darab 7 méteres szerfa, 47 darab 8 méteres szerfa, 8 darab 9 méteres szerfa, 10 darab 10 méteres szerfa lett átvéve fenti hatóságtól. Schöffmann őrmester és bevetési parancsnokság vezetője.

RÁBAKETHELYI PLÉBÁNIA

Rábakethelyi Plébániahivataltól.

31/1945. sz.

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Megyéspüspök Úr!

Kegyelmes Atyám!

Nagyméltóságod IX. körlevelének 1173. sz. rendeletére válaszolva a rábakethelyi templomot és plébániát a háború és az azzal járó következmények [során] a következőkben érték károsodások:

1. A rábakethelyi templomot: elvitték mindkét drb temetési palástot, így szintén a viola pluvialét is. Elvittek 4 drb piros, 2 drb zöld, 1 drb fekete ministránsruhát, 8 drb oltárterítőt, 10 drb purificatoriumot, kb. ugyanennyi kéztörölt, 4 drb albát, 3 drb karinget. Feltörték a főoltár oltárszekrényét, amelyben Istennek hála Szentség már a helyzetre való tekintetre nem volt. Kegyszerek: 3 drb kelyhet, 1 drb áldoztató kelyhet és a monstranciát gondosan becsomagolva, egy részét a temető egyik sírjába, másik részét a káplánszoba mellé eláztam, s ezek ez ideig, elővéve már, még megvannak. A filiális kápolnákat nem érte károsodás nagymértékben, a máriaújfalui kápolna egyik keresztúti képét vették le és rámaját elvitték. A kethelyi templom oltárszőnyegét is elvitték.

2. Ami a lelkipásztorok személyét illeti, nem történt semmi rendkívüli, sőt maguk az orosz hatóságok hívtak el két esetben 2 hívőket eltemetni.

3. A plébánia épületét annyiba érte károsodás, hogy az ebédlőt felgyújtották és a padozat, ajtók részben elégték, illetve megpörkölődtek, az ablakok egy része a kilövések és aknázások következtében kitortek, ablakrolókat zsákok készítésére részben elvitték.

4. Az anyakönyveket, a jegyzőirodáéval együtt egészében sikerült megmentenem, mert azokat a főoltár alá helyeztem el nagypéntek délelőttjén.

5. Rábakethelyen a híveket a következőkben érte károsodás: körülbelül 8 ház az aknázás és ágyúbelövés következtében megrongálódott, a híveket élelmiszerekben és ruházatban elég súlyosan kifosztották, vannak sokan olyanok is, akiknek nem maradt másuk, mint a rajta valójuk.

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Megyéspüspök Úrnak 1174. sz. felhívására tisztelettel bejelentem, hogy a rábakethelyi templom három fehér miseruhát tud rendelkezésre bocsájtani olyan templomok részére, amelyet a háború vihara még jobban megtépzott, mint a rábakethelyi templomot, mert még úgy is marad négy drb fehér miseruha.

Az összefoglaló jelentéseket azért voltam bátor egyenesen a Nagyméltóságú és Főtisztelendő Megyéspüspök Úrhoz felterjeszteni, mert a szentgotthárdi esperesi kerület esperesi teendőivel megbízott Kühár János felsőszölnöki plébános úr 38/1945. sz. alatt úgy rendelkezett, hogy az összefoglaló jelentéseket „tekintettel a mi különleges helyzetünkre közvetlenül az egyházmegyei hivatalnak” juttassuk el.

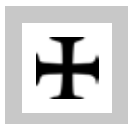
Felszentelt jobbját csókolva a Nagyméltóságú és Főtisztelendő Megyéspüspök Úrnak maradok mindenkor

Krisztusban engedelmes fia

Rábakethely, 1945. június 14.

[pecsét]

Piroska József
adminisztrátor.

SZENTGOTTHÁRDI PLÉBÁNIA

Kegyelmes Uram!⁹²

Először is hálás köszönetet mondok Kegyelmes uram jóleső szíves érdeklődéséért. Másodszer bocsánatot kérek ezért a kusza írásért, de szolgáljon mentségemül, hogy írógépemet és két töltőtollamat elrabolták, a toll, amellyel írok, meglehetősen elhasznált jószág, a tinta pedig egy kis tintásüveg alján szinte már csak nagyítóüveggel fedezhető fel. Szolgáljon az is mentségemül, hogy éppen most súlyos szemgyulladásom van egyik szememen, úgyhogy csak homályosan látok, állandóan könnyeimet kell letörölgetnem.

Meg is vagyok hatódva az örömtől, mert 77 éves szegény édesapám ma délben 66 kilométeres gyaloglás után Hosszúperesztegről ideérkezett, hogy lássa, nem történt-e fiának baja.

⁹² Egyik felhíváshoz sem tartozó külön jelentés.

Fent vázolt körülmények miatt Kegyelmes Uram nem fogja rossznéven venni, hogy csak táviratstílusban fogok helyzetünkről röviden referálni. Egyúttal Szakos⁹³ titkár úrnak is kedves soraira válaszolni.

Hála legyen Istennek – ez az első szavam – aki keményen meglátogatott ugyan bennünket, de adott erőt is a megpróbáltatás, szenvedések elviselésére. Sohasem éreztem még az Isten erősítő kegyelmét, mint ezekben a napokban.

Kifosztottak bennünket, egynémelyikünknek testi bántalmazásban is volt része, de azért itt állunk valamennyien – ugyan megfogycsozott testi erővel, de töretlen lelki erővel.

A rablók a templomba és sekrestyébe is benéztek, az egyházi ruhákat ki is dobálták két alkalommal a szekrényekből, de semmit sem vittek el. Mint hallom, Rábakethelyen a templomot is kifosztották.

A plébániahivatalomat is feldúlták, irataimat szétszórták, azoknak egy részét napok múlva a templomudvarban próbáltam összeszedni és megmutatni. A plébániaszekrényt talán egy hétig nem bántották, helyesebb: nem tudták felnyitni, de ezután egyik éjszaka fejével vagy csákánnyal szétverték és tartalmát, kb. 13 ezer pengőt, mind elvitték. Szerencsére volt egy kis „fiók”-pénztáram is, amely észrevétlen és azért érintetlen maradt. Pénztárkönyveimből a beírt lapokat kitepték és itt hagyták, az üres lapokat a kemény táblával együtt elvették.

Szegény nőknek bizony sok bántódásuk volt a mi házunk óvóhelyén is, ahol tömegesen húzódtak meg, de kinn egyes házaknál is.

Istentisztelet nagyszombat kivételével – amikor bevonultak az oroszok – mindennap tartottunk, eleinte egy kicsit félve és szinte zárt ajtók mellett (templomunk tornyában ugyanis megfigyelőállomás volt gépfegyverrel), de most már szabadon, ünnepélyeken is és harangszóval. Minthogy húsvét hetében a mi borospincénket is teljesen kifosztották, a jó híveink „suba alatti” juttatásából tudunk csak misézni. Igaz, hogy több borra van szükségünk, mert naponta többet is misézünk. Eddig csak egy napon fordult elő, hogy borhiány miatt csak a hivatalos plébániai misét tudtam elmondani. Gyertyáról is hónapok óta jó híveink gondoskodnak, akik nélkül bizony misézni sem tudnánk. Azért is nagyon meg kell becsülnünk őket.

⁹³ Szakos Gyula püspöki titkár

Az iskolában a tanítást megkezdtük az oroszok bevonulása után kb. 2 hét múlva, de hamarosan abba kellett hagynunk, mert az iskolát ők is, mint már előbb a németek is, lefoglalták kórháznak. Most részint a sekrestyében, részint az apátsági angolkertben tanítgatunk. De kevés gyermek jön, mert a szülők nemigen merik őket engedni.

A szomszéd papokról ennyit tudni:

Szegény jó esperesünk⁹⁴ sok zaklatásnak volt kitéve, egy ideig nem is tudott sem ő, sem káplánja⁹⁵ otthon lakni, hanem kinn a községben.

Wéber Tóniról azt hallottam, hogy a nagy harcokat, amelyek nálunk hosszú ideig, kb. 10 napig tartottak, kinn a füzesi hegyekben érte őt minden baj nélkül. Az alsószölnöki pap⁹⁶ sokáig bujdokolt, csak a napokban jött elő kifosztott háza tájára. Az apátistvánfalviról⁹⁷ azt hallottam, hogy nagyon sokat kesergett a sok zaklatás miatt. A többiekről semmi hír sem jutott hozzánk, se jó, se rossz.

Még egyszer hálásan köszönöm Nagyméltóságod szíves érdeklődését és szíves üdvözetét rendtársaim nevében is és alázattal kérem kegyes imáit.

Mély tisztelettel és kézcsókkal

Szentgotthárd, 1945. máj[us] 3.

Horváth Szaléz
plébános

U. i. Mivel rendi birtokunkból csak 100 holdat hagytak meg, a plébánia részére külön igényeltem 94 holdat, nem tudom, lesz-e eredménye.

274/1945. szám

Ad 2599/945. sz.

Háborús károkról jelentés.

Ad I. -

Ad II. Az orosz megszállás idejéből

1. A plébániahivatal Wertheim kasszáját szétverték, tartalmát teljesen elvitték, majd magát a széttört szekrényt is elszállították.

⁹⁴ A szentgotthárdi esperesi kerület esperese 1945 tavaszán Kovács József rábakethelyi plébános volt.

⁹⁵ A rábakethelyi káplán Piroska József volt.

⁹⁶ Az alsószölnöki plébánián Tóth Márton szolgált adminisztrátorként.

⁹⁷ Apátistvánfalván Markovics Lajos plébánoshelyettes szolgált.

2. A kassa tartalma: kb. 30.000 pengő volt (templom, szegény- és rendi letéti pénz).
3. A két pénztárkönyv tiszta lapjait és keménytábláját kitepték és elvitték.
4. Kb. 500 ív tiszta papírt elvittek.
5. Elvittek 2 drb vonalzó, 1 liter tintát, több ceruzát és tollat.
6. Az íróasztal fiókját feltörték és megrongálták
7. A Krisztus-kép egyik szemét kilőtték.

A plébánostól a következő dolgokat vitték el:

1. 1 drb írógép (Remington portable)
2. 1 drb zsebóra
3. 2 drb töltőtoll
4. 1 drb zsebkés
5. 1 drb borotválkozó készülék
6. 1 drb tükör
7. 1 öltöny civil ruha
8. 1 pár cipő
9. 1 pár gumi hócipő
10. 4 drb ing
11. 4 drb alsónadrág
12. 1 téli kabát
13. 6 pár zokni
14. 12 zsebkendő
15. 2 drb esernyő
16. 1 nadrágszövet
17. 1 drb aktatáska
18. 1 drb olló
19. 1 drb fésű
20. 1 villamos gyorsforraló
21. 1 teafőző felszerelés
22. 1 drb ruhakefe
23. 1 drb villamos zseblámpa

Az apátsági uradalmat ért gazdasági károk a zirci apát úrnak ⁹⁸ jelentettek be.

⁹⁸ A zirci apát Endrédy Vendel volt.

Ad III. Híveink háborús kárai általában.

3 nagyobb és 2 kisebb lakóház leégett. Majdnem minden hívő jelentékeny kárt szenvedett ruhában (felső és alsó), bútorban, élelmiszerben, iroda- és műhely- (üzlet-) felszerelésben, pénzben. Szentgotthárd, 1945. dec[ember] 18.

Dr. Horváth Szaléz
plébános.

[pecsét]

VASSZENTMIHÁLYI PLÉBÁNIA

A vasszentmihályi róm[ai] kat[olikus] plébániahivataltól.

Jelentés

a vasszentmihályi plébániát a háború folyamán ért károsodásról
a IX. számú körlevél 1173. sz. rendelkezése szerint.

1. Templom.

A vasszentmihályi templomot az ütközetekben hét gránátlövés érte, melynek következtében a torony és a tetőzet erősen megrongálódott, a templom közelében lecsapódó aknák pedig az oldalfalat rongálták meg. Az összes ablakok betörve. A templom belseje hat szilánkrongálást szenvedett. Különbőn sértetlen. A templomban a tettesek az egyházi fehérneműket szét-szórták, de csak kisebb darabok hiányoznak. Sajnos azonban az eldugott monstranciát megtalálva a lunulát elvitték.

Gasztony filiális templom sértetlen maradt. Itt is a ruhákat szét-szórták, de jelentős kárt nem okoztak.

2. Lelkipásztor személye.

Még az SS németek az utolsó órában elvitték a lovamat, gazdasági szerszámot, kocsiszerszámot, 40 liter zsírt, 25 liter bort, az irodából az írógépet.

Az orosz bevonulás után szenvedett károk: egy kerékpár, egy motorkerékpár, megtalált bor, zsebórák, öt darab szarvasmarha, különböző termények. Elégett 30 mázsa széna c[ir]ca hatvan mázsa szalma. Cca. 17 m³ tűzifát elhordtak. A plébánosnak és nővérének több ruhája és fehérneműje tűnt el.

3. A lelkészség épületei, javadalma.

A németek által végrehajtott robbantások következtében elégett a plébánia gazdasági pajtája teljesen, földig. Egyik gazdasági épület tetőzete megrongálódott, az oldala gránátlövést kapott.

A plébániaház maga a harcokban öt gránáttalálattól, aknaszilánkoktól, golyóktól a nyugati oldalán erősen megrongálódott. Az az oldala, ahol a lakószobák vannak, sértetlen és így a lakás lakható. Az összes ablakok kitörtek.

A javadalom annyiban szenvedett kárt, hogy részben erő, részben vetőmag hiányában c[ir]ca öt hold vetetlen maradt, cca. öt kat[asztrális] hold rétet, lóherést agyonjártak, lelegeltettek, lekaszálták, így teljesen haszon nélküli.

4. Anyakönyvek.

Az anyakönyvek és a legfontosabb irattári dolgok megvannak sértetlen állapotban. A plébániakönyvtár könyvei szétszórva, nagy része hiányzik.

5. Híveket általában.

A hívek általában kevés kivétellel több-kevesebb kárt szenvedtek. Köztük sokan teljesen tönkrementek a tűz és a lopás, zsákmányolás következtében.

Vasszentmihály községe hat nap alatt ötször cserélt gazdát. Sokat szenvedett ennek következtében. Leégett 30 épület és cca. hatvan épület kisebb nagyobb mértékben megrongálódott. Állatállomány alig maradt. Forgalmas út mellett lévén elpusztult a mező és a rét.

Filiális községek közül Gasztonyban nyolc ház égett el.

Alsórönök német községben 20 épület hamvadt el. Cca. negyven család Németországba menekült, ezeknek hajléka oda.

Nemesmedves is sokat szenvedett. Német község. 40 hajlék pusztult el tűz következtében ebben a kicsi községben. Aránylag itt esett a legtöbb nő is áldozatul.

Rátót község legjobban megúsza. Itt nem volt tűzeset. Itt is azonban, mint minden községben, a lakosság fosztogatás és rongálás következtében sok kárt szenvedett.

Vasszentmihály, 1945. június hó 20-án

[pecsét]

Murányi László
plébános.

176/1945. szám.

Jelentés a háborús károkról
a 2599/945 sz. rendelet alapján.

I. Németek által okozott károk:

1. Épületkár: Teljesen elégett egy 6–15 méter nagyságú zsuppal fedett pajta a plébánia gazdaságban. E plébániaház 5–20 méter nagyságú falrészre súlyosan megrongálódott a németek lövéseitől. A templom homlokzati része és a tetőzete nagy károkat szenvedett a németek ágyútüzétől, minden ablak kitörve.
2. Elvitt állatok száma: egy ló három szerszámmal, három kacska.
3. Elvitt termény –
4. Elvittek 25 liter bort, egy írógépet, 40 liter zsírt, két pár lószerszámot. Elégett 50 mázsa széna, 100 [mázsa] szalma.

II. Más háborús egyházi károk:

1. Épületkár: a plébániaház összes ablakai kitörve,
2. Elvitt állatok: a plébánia gazdaságából: négy drb szarvasmarha, negyven tyúk.
3. Elvitt termények: 5 mázsa búza, 4 mázsa rozs, 2 mázsa zab, 20 mázsa széna, 5 mázsa burgonya.
4. Elvitt berendezések: egy szekér, tíz darab gazdasági eszköz, 10 kisebb gazdasági szerszám.
5. Más háborús károk: egy kerékpár, egy motorkerékpár, egy fényképezőgép, két télikabát, 20 méter ruhaanyag, 12 alsónemű, 10 drb ágynemű, 10 drb asztalnemű, öt drb óra elveszett a megszállás idején.
Háborús kár: 5 katasztrális hold rét lelegeltetve úgy, hogy semmi sem takarult [sic!] róla. 2 kat[asztrális] hold rozs, három kat[asztrális] hold búza tönkretéve. Háborús kár, hogy a vetőmag zab elvitetett és így semmi termés nem volt. Elvittek 15 méter tűzifát.

III. Hívek háborús kárai általában: Alig van család, amelyik nem szenvedett volna kifosztást ruhában, terményben, rétek, szántók összegázolva.

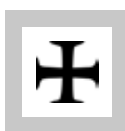
Nagyobb károk a plébánia területén:

Leégett 118 lakóház, gazdasági épületeivel, megrongálódott súlyosan 80 lakóház és gazd[asági] épület. Két uradalom major[j]a teljesen az összes gazdasági berendezésével és állataival, terményeivel elpusztult elvívés és felégetés által. Elégett egy kastély teljesen.⁹⁹ A rátóti kastély¹⁰⁰ pedig berendezésével kifosztva, üresen lakhatatlanul áll. Igen sok kat[asztrális] hold a pléb[ánia] területén a tavasszal vetetlenül maradt.

Vasszentmihály, 1945. december hó 26-án

[pecsét]

Murányi László
plébános.

RÁBAFÜZESI LELKÉSZSÉG

A rábafüzesi kurácia hivatalától
17/1945. sz.

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Megyés Püspök Úr!
Krisztusban Kegyes Atyám!

Mély tisztelettel jelentem Excellenciádnak, hogy március 31-e óta (s azelőtt is) állandóan Rábafüzesen vagyok, mindig régi szobámban lakom, s – hála a jó Istennek! – egészséges vagyok, hogy a rám bízott nép lelkipásztori gondját viseljem. Még április második felében üzentem Murányi vasszentmihályi oltártestvéremnek, hogy erről – ha talán neki előbb sikerülne – Nagyméltóságodat értesítse. Hogy sikerült-e neki, illetve megkapta-e üzenetemet, azt nem tudom.

Május elseje óta minden vasár- és ünnepnapon templomunkban már tudok misézni.

Bocsánatot kérek, hogy ilyen papíron írok, de a szükség kényszerít rá.

⁹⁹ Gasztonyi Batthyány-kastély. Batthyány Iván (1910–1985) kastélya. A harcok idején a németek lefoglalták, majd a visszavonulás során aláaknázták és felrobbantották.

¹⁰⁰ Széll-kastély, mely végleges formáját 1890-ben nyerte el, mikor Széll Kálmán Hauszmann Alajossal átépítette a régi kúriát. Széll Kálmán 1915-ös halálát követően leánya, Széll Ilona (1868 –1945) és férje, lovag Bernrieder János (1867 –1954) örökölte.

Gyermeki hódolattal maradok Excellenciádnak, Krisztusban há-
lás és engedelmes fia:

Ráabafüzes, 1945. máj[us] 16.

[pecsét]

Weber Antal
kurátor

A ráabafüzesi kurácia hivatalától.
27/1945. szám.

Nagyméltóságú és Főtisztelendő
Megyés Püspök Úr!
Krisztusban Kegyes Atyám!

Excellenciád IX. körlevelének 1173. számú rendeletére tisztelettel
a következőket jelentem:

1. a ráabafüzesi templom a háború folyamán nagyon megrongáló-
dott, a tető beszakadt, az ajtókat összetörték, a zászlókat széttépték,
a szobrokat összezúzták, a gyertyatartókat, oltárképet, lámpákat és
harmóniumot tönkretették, a fehérenemű legnagyobb részét és az
összes gyertyáinkat ellopták. A paramentumok legnagyobb részét
és az összes szent edényeket sikerült megmentenem;

2. a kurátort testileg bántalmazták és nagyon kifosztották;

3. a leendő plébánialak /régi iskola/ és a többi két iskolai épület
nagyon sok kárt szenvedett; a lelkészi javadalom csak készpénzben
van megállapítva, amely igen elértéktelenedett, a tavalyiak egyhar-
mada a postatakarékpénztár útján lett kiutalva, de a kiutalási ren-
delvény december havában Budapesten maradt;

4. az anyakönyvek teljesen, a levéltár szinte teljesen sértetlen;

5. ami a híveket illet: Ráabafüzesen 11 napig állott a front, egy férfit
agyonlőttek, egy asszony súlyos sebesülés folytán meghalt, négy hí-
vő elégett, szinte mindenkit súlyosan kifosztottak, sok asszony és
leány meg lett gyalázva és kénytelen orvosi kezelésre járni, 74 ház
léégett és sok nagyon megrongálódott.

Gyermeki hódolattal maradok Nagyméltóságodnak Krisztusban
hálás és engedelmes fia:

Ráabafüzes, 1945. július 2.

[pecsét]

Weber Antal
kurátor.